

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ:06/06/2022ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝA. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. α.

1. ΣΩΣΤΟ
2. ΛΑΘΟΣ
3. ΛΑΘΟΣ

A1. Β.

- α. 2
- β.1
- γ.2
- δ.1

B1. Στο απόσπασμα από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη ο Σταγειρίτης φιλόσοφος διατυπώνει την τελεολογική θεώρηση του για τον ρόλο της φύσης στη δημιουργία του κόσμου. οὐθὲν μάτην ἢ φύσις ποιεῖ: Η φύση δεν κάνει τίποτε χωρίς σκοπό· όλες οι φυσικές διεργασίες κάπου αποβλέπουν. Πρόκειται για φράση που επαναλαμβάνει ο Αριστοτέλης σε πολλές πραγματείες του. Υποστηρίζει ότι στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, τα πάντα εξυπηρετούν ορισμένη σκοπιμότητα, από την οποία και νοηματοδοτούνται: ... εἰ μὴθὲν μάτην ποιεῖ ἢ φύσις. Ἐνεκά του γὰρ πάντα ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἔνεκά του [: αν είναι αλήθεια ότι η φύση τίποτε δεν κάνει στην τύχη. Όλα, αλήθεια, τα φυσικά όντα υπάρχουν για κάποιο σκοπό, ἢ εἶναι τυχαία παραστρατήματα εκείνων που υπάρχουν για κάποιο σκοπό] (Περὶ ψυχῆς 434a31-32). Στην ανάπτυξή της η θεωρία αυτή ονομάστηκε αριστοτελική τελολογία. Προνομιακός χώρος της τελολογίας είναι η βιολογία. Σχεδόν όλα τα παραδείγματα που φέρνει ο φιλόσοφος αντλούνται από την έμβια φύση· γίνεται αναφορά στα σχήματα των δοντιών, που είναι όπως είναι για να εξυπηρετούν την

πρόσληψη και επεξεργασία των τροφών, στις στοχευμένες ενέργειες μυρμηγκιών και μελισσών για την επιβίωση της κοινότητάς τους, στην ύπαρξη και λειτουργία των φύλλων χάριν των καρπών. Βασίζεται, λοιπόν, ο Αριστοτέλης στη βιολογία και επεκτείνει το τελολογικό ερμηνευτικό μοντέλο του και σε άλλα πεδία των φυσικών επιστημών.

Παράλληλα ο φιλόσοφος αναφέρεται στην έννοια του λόγου κρίνοντας ότι αποτελεί την ειδοποιό διαφορά που καθιστά τον άνθρωπο ανώτερο από τα ζώα («λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῴων»). Η λέξη λόγος χρησιμοποιείται συχνά για να δηλωθούν αξεχώριστες μεταξύ τους η λογική (ως ιδιαίτερο γνώρισμα του ανθρώπου και ως διανοητική δραστηριότητα) και η γλώσσα (ως σύστημα σημείων και ως συγκεκριμένη έκφραση). Στο συγκεκριμένο χωρίο ο λόγος αντιδιαστέλλεται προς την φωνήν, και, συνεπώς, έχει ενισχυμένη τη σημασία της γλώσσας (χωρίς να χάνεται βέβαια η σημασία της ανθρώπινης λογικής.) προικισμένος με την ιδιότητα του λόγου ο άνθρωπος είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται συνθετότερς έννοιες από αυτές που κατανοούν τα ζώα με αποτέλεσμα να ζει σε πόλεις και να επιδιώκει την ευδαιμονία.

B2. Κατά τον Επίκτητο ο άνθρωπος εντάσσεται σε μια παγκόσμια κοινότητα, αποτελώντας οργανικό τμήμα της. Ωστόσο ο στωϊκός φιλόσοφος δεν θεωρεί τον άνθρωπο ως ένα από τα υπηρετικά μέρη του κόσμου που χειραγωγείται ή υποτάσσεται στο θέλημα άλλων ή ακολουθεί μια προδιαγεγραμμένη πορεία («οὐχ ἔν τῶν ὑπηρετικῶν»). Αξιολογικά ο άνθρωπος κατατάσσεται στα ηγεμονικά μέρη του κόσμου, θέση που είναι αποτέλεσμα της λογικής του φύσης δηλαδή της δυνατότητας του να αντιλαμβάνεται την θεϊκή διακυβέρνηση του κόσμου και να εναρμονίζει τον εν ἡμῖν λόγο με τον κοσμικό λόγο συνεπώς με τη φύση («ἀλλὰ τῶν προηγουμένων παρακολουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θεῷ διοικήσει καὶ τοῦ ἐξῆς ἐπιλογιστικὸς»). Ο άνθρωπος τελικά είναι ένας πολίτης του κόσμου («Ἐπὶ τούτοις πολίτης εἶ τοῦ κόσμου καὶ μέρος αὐτοῦ,») όπου είναι σε θέση να κατανοεί τις συνέπειες των πράξεων του και να συντονίζει τις επιθυμίες του και τις προτεραιότητες του με τον κοσμικό λόγο και τη συλλογική ευημερία.

Ο Επίκτητος επιλέγει να εκφραστεί με την εκτεταμένη χρήση ἄβενικου προσώπου («εἶ, κεχώρισαι»), προτρεπτική προστακτική «Σκέψαι σκόπει»), ρητορικές ερωτήσεις («Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου;»), παρομοίωση («ὡς περ ἄν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ ποὺς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέ ποτ' ἄν ἄλλως ὄρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὄλον.»).

B3.

- 1.δ
- 2.α
- 3.ε
- 4.β
- 5.στ

B4α

- 1.ε
- 2.δ
- 3.ζ
- 4.β
- 5.α
- 6.στ

B4β.

- Το έργο τέχνης είναι **αδούλευτο** από τον δημιουργό του και γι' αυτό παρουσιάζει ορισμένες ατέλειες.
- Το **προηγούμενο** διάστημα αισθανόταν αδιαθεσία και αποφάσισε να κάνει ιατρικές εξετάσεις.

B5. Κοινό σημείο των δύο διανοητών είναι η έννοια της προαίρεσης που αποτελεί την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου έναντι των ζώων. Ο όρος «προαίρεσις» είναι σημαντικός στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και κατά τον επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ατόμου. Πρόκειται για την έλλογη ικανότητα των ανθρώπων να επιλέγουν και να αποβλέπουν στα αποτελέσματα των πράξεων του. Είναι το μόνο στοιχείο του ανθρώπου που δεν υποτάσσεται και προϋποθέρει ελεύθερη βούληση και πνευματική ελευθερία.

Ανάλογες πεποιθήσεις διατυπώνονται και στο παράλληλο κείμενο του Παπανούτσου ο οποίος συνδέει την προαίρεση με την ελεύθερη βούληση του ανθρώπου. Η άρρηκτη σχέση των δύο αυτών εννοιών θέτει τον άνθρωπο ιεραρχικά ανώτερο από τα υπόλοιπα ζώα. Ο Ευάγγελος Παπανούτσος σε μια πιο σύγχρονη προσέγγιση των όρων αναφέρεται στον υλισμό και τον αφιλοσόφητο τρόπο ζωής και σκέψης των σύγχρονων κοινωνιών και ανάγει την βούληση και την προαίρεση σε ύψιστες αξίες της ανθρώπινης προσωπικότητας

Γ. ΑΙΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Γ1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ**

Αν δανειστούμε χρήματα, τότε θα έχουμε τη δυνατότητα, με μεγαλύτερο μισθό, να προσελκύσουμε όλους τους ξένους πεζοναύτες τους. Διότι η δύναμη της Αθήνας είναι εξαγοράσιμη από άλλους περισσότερο, παρά βασισμένη στα δικά της μέσα· ενώ η δική μας δύναμη κινδυνεύει λιγότερο να πάθει το ίδιο, γιατί στηρίζεται περισσότερο στους στρατιώτες μας παρά στα χρήματα.

Γ2. Στο απόσπασμα από την Ιστορία του Θουκυδίδη, ο ιστορικός καταγράφει την επιχειρηματολογία των Κορινθίων ως προς την υπεροχή τους έναντι των Αθηναίων, κατά τη διάρκεια της συνέλευσης της Πελοποννησιακής Συμμαχίας.

Ειδικότερα, οι Κορίνθιοι εκτιμούν ότι η νίκη τους μπορεί να στηριχθεί σε αρκετούς παράγοντες και πλεονεκτήματα. Ένα πρώτο πλεονέκτημά τους είναι η αριθμητική τους υπεροχή εναντίον των αντιπάλων τους καθώς και η εμπειρία τους στα πολεμικά θέματα και στο πεδίο της μάχης «κατά πολλά δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρία πολεμική». Ταυτόχρονα, είναι πειθαρχημένοι, λειτουργούν οργανωμένα και εκτελούν εντολές «ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας». Ως προς το ναυτικό, όπου αναγνωρίζουν την ισχυρή παρουσία των Αθηναίων, θεωρούν πως με την αξιοποίηση των χρημάτων που διαθέτουν στα συμμαχικά ταμεία των Δελφών και της Ολυμπίας, καθώς και με την οικονομική συνδρομή κάθε πολίτη, είναι δυνατή η ενίσχυση του στόλου τους «ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων». Παράλληλα, μέσω της προσφοράς μεγαλύτερου μισθού, υποστηρίζουν ότι θα είναι δυνατή η απόσπαση μισθοφόρων πεζοναυτῶν ἀπὸ τὸν στόλο τῶν Αθηναίων «δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας», ο οποίος στηρίζεται κυρίως σε ξένη μισθοφορική δύναμη παρά σε δικές του δυνάμεις «ὦνητὴ γὰρ ἢ Αθηναίων δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία».

Σε αυτό το σημείο ἐγκείται, σύμφωνα τους Κορινθίους, η σημαντικότερη διαφορά τους συγκριτικά με τους Αθηναίους. Το γεγονός, δηλαδή, ότι οι ίδιοι βασίζονται στις στρατιωτικές τους δυνάμεις, στο ανθρώπινο δυναμικό τους και το αίσθημα πατριωτισμού και όχι στα οικονομικά μέσα και την εξαγορά ξένης δύναμης.

Γ3.α. Ἐγὼ δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενος τοὺς πολέμους ἐγείρω.

Γ3.β.

ἄμυναι

κατάθου

ἐπικράτησον

πρόσχες

επίθετο στον συγκριτικό βαθμό: πλέονα/πλέω και πλείονα/πλείω

Γ4.α

ἔχοντες: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «Ἡμεῖς»

ἐπικρατῆσαι: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση εἰκὸς (ἐστὶ), ετεροπροσωπία.

πλήθει: Δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στη μετοχή «προύχοντας»

μισθῶ: Δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του μέσου στο απαρέμφατο «ὑπολαβεῖν»

ναυβάτας: αντικείμενο στο απαρέμφατο «ὑπολαβεῖν»

ἢ οἰκεία: β' ὄρος σύγκρισης που αναφέρεται στον α' ὄρο «ὠνητή», μέσω του συγκριτικού «μᾶλλον» και κατηγορούμενο μέσω του εννοούμενου ρήματος (ἐστὶ) στο «δύναμις»

Γ4β.

Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον αὐτοὶ δὲ τότε καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρουν.

(με βάση τον κανόνα της ταυτοπροσωπίας)

Με βάση την πρόταση της επιτροπής θεμάτων, ωστόσο, εναλλακτική απάντηση δίνεται ως εξής:

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ

Οι Κορίνθιοι ἔλεγον αὐτούς/ σφᾶς δέ τότε καί ἀδικουμένους τόν πόλεμον ἐγείρειν.

*Κασωτάκη Ελένη
Καλομοίρη Κατερίνα
Φιλολογοὶ τοῦ φροντιστηρίου ‘ΚΥΚΛΟΣ’*

ΚΥΚΛΟΣ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ & ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ, ΓΑΖΙ
(απέναντι από το Δημαρχείο) Τηλ.: 2810-821883